

"Lär av en jämförelse med fikonsträdet. När kvisten blir mjuk och bladen spricker ut vet ni att sommaren är nära." (Matt 24:32)

ISRAEL OCH KYRKAN

MICAEL NILSSON

*Denna skrift är byggd på en föreläsning
hållen av Micael Nilsson
i Korskyrkan, Borås,
torsdagen den 22 april 2010.*

Att kalla det ämne vi nu ska beröra för en het potatis är nog ett understatement. Detta ämne är utan tvekan en av de hetaste potatisarna i bingen. Israel, mellanösternkonflikten, palestinska flyktingläger, självmordsbombare, antisemitism... Här krockar väldigt många olika känslor och perspektiv. För små judiska barn är ofta en palestinier det samma som en arg stenkastande man. För ett palestinskt barn på västbanken är en jude kanske det samma som en beväpnad soldat. I landet Israel, och inte minst i staden Jerusalem, trängs tre av de stora världsreligionerna: judendom, kristendom och islam. Och allt detta på en yta som inte är större än Värmland eller Småland i storlek.

Frågan om Israel har religiösa och profetiska perspektiv, men naturligtvis även politiska och ekonomiska. Det betyder att det nästan inte går att ha en åsikt i frågan utan att någon blir arg eller ledsen. Så hur orienterar man sig i detta? Och varför ska man ens göra det? Kan inte kyrkan bara strunta i frågan och låta Gud ta hand om den? Eller är det faktiskt så att kyrkan har ett eget ansvar att ta i frågan om Israel och det judiska folket?

VARFÖR ISRAEL?

Låt oss börja med den första nödvändiga frågan: Varför Israel? På vilket sätt är det judiska folket så speciellt?

Frågan tar oss långt bakåt i tiden. Bibelns inledning, d.v.s. de 11 första kapitlen i 1 Mos är en slags prolog, eller urhistoria. Den inleds med Gud: ”I begynnelsen skapade Gud...”. Därefter beskrivs Guds vackra skapelse, och Guds vackra tanke med sin skapelse, nämligen en skapelse i harmoni med Gud och Guds vilja. Men tyvärr handlar berättelsen också om en tragedi, om människans väg bort från

Gud. 1 Mos 3 handlar om upproret och uppbrottet, d.v.s. om syndafallet. Därefter beskrivs i kapitel efter kapitel konsekvenserna av människans

gudsfrånvändhet. Och det kulminerar i 1 Mos 11 med berättelsen om Babels torn, där människan bygger ett torn till sin egen ära, som ett uttryck för sin stolthet och för sin vilja att vara sin egen gud.

I 1 Mos 12 börjar Gud om. Det gör Gud genom att utvälja en man. Detta har nämligen alltid varit Guds strategi. När massan vänt Gud ryggen har Gud alltid sökt efter någon. Efter någon som vågar gå mot strömmen och trampa upp en ny stig mot Gud igen. I **2 Krön 16:9** läser vi: ”Ty Herrens ögon sveper över hela jorden, för att han med sin kraft skall bistå dem som med sina hjärtan hänger sig åt honom.”

Nu kommer alltså Gud till en man i Bibeln vid namn Abram (senare Abraham) för att hans familj, och för att det folk som växer fram ur den familjen, ska få en alldeles särskild uppgift.

Så här berättas det, **1 Mos 12:1-3**: ”Och Herren sade till Abram: ”Gå ut ur ditt land och från din släkt och från din faders hus, bort till det land som jag skall visa dig. Så skall jag göra dig till ett stort folk. Jag skall välsigna dig och göra ditt namn stort, och du skall bli en välsignelse. Och jag skall välsigna dem som välsignar dig, och den som förbannar dig skall jag förbanna, och i dig skall alla släkter på jorden bli välsignade.”

Så här är det alltså: Gud utväljer Abraham, för att genom Abraham börja något nytt som ska få konsekvenser för alla folk på jorden. Gud lovar att handla med det judiska folket för att de liksom ska bli ett skylfönster ut mot världen som visar alla andra folk vad det är att tro på Gud. Och en dag ska genom detta folk födas en Frälsare för alla folk.

När Johannes på ön Patmos får se in i himmelen ser han också att det Gud lovat Abraham blivit en verklighet, Upp 7:9: ”Sedan såg jag, och se: en stor skara som ingen kunde räkna, av alla folk och stammar och länder och språk. De stod inför tronen och Lammet klädda i vita kläder med palmkvistar i sina händer.”

JESUS PROFETERAR OM ISRAELS FRAMTID

Så börjar den alltså, Guds historia med det judiska folket. Och en stormig kärlekshistoria är det. Om och om igen avfaller Israel, och om och om igen börjar Gud om. Varje profetbok står där som ett exempel på hur Gud börjar om.

Så kommer då Frälsaren, Jeshua, eller som vi känner hans namn, Jesus. Men Johannes måste skriva, Joh 1:11: ”Han kom till det som var hans, och hans egna tog inte emot honom.”

D.v.s. åtminstone inte nationen, eller den stora majoriteten. Men några tog emot honom, och Johannes fortsätter, Joh 1:12: ”Men åt dem som tog emot honom gav han rätten att bli Guds barn, åt alla som tror på hans namn.”

Och faktiskt är det ju så att den kristna rörelsen från första början var en helt och hållet judisk företeelse.

Jesus menar heller inte att han kommit för att instifta en ny religion utan för att uppfylla det som Gud redan lovat i GT, Matt 5:17: ”Tro inte att jag har kommit för att upphäva lagen eller profeterna. Jag har inte kommit för att upphäva utan för att uppfylla.”

Men folket, nationen, den stora majoriteten tar inte emot Jesus som sin Messias. Paulus uttrycker då och då i sina brev sin oerhörda sorg över detta, ex. Rom 9:2-3; 10:1.

I slutet av sitt liv profeterar Jesus om framtiden. En del av det han säger då gäller det judiska folket, Luk 21:20-24: ”När ni ser Jerusalem omringat av härar, då skall ni veta att dess ödeläggelse är nära. Då måste de som bor i Judeen fly upp i bergen, de som är inne i staden skall lämna den, och de som är ute på landet får inte gå in i staden. Ty detta är vedergällningens tid, när allt i skriften blir uppfyllt. Ve dem som väntar barn eller ammar i den tiden. Stor nöd skall komma över landet, och vrede skall drabba detta folk. De skall falla för svärdshugg och föras bort som fångar till hednafolken, och Jerusalem skall trampas ner av hedningar tills hedningarnas tid är förbi.”

DEN EFTERBIBLISKA HISTORIEN

Detta var vad Jesus profeterade. Hur gick det då?

Som en reaktion mot hårdhänt romerskt styre gör judarna i Israel uppror mot Rom år 66. När Nero mördas år 68 lämnar Vespasianus över kriget till Titus som belägrar Jerusalem. I Matt 24:2 säger Jesus om templet: "Se på allt detta - sannerligen, här kommer inte att lämnas sten på sten, allt skall brytas ner."

Det lär först inte alls ha varit meningen att Titus soldater skulle förstöra templet, som satts i eld av misstag. Men när

templet började brinna förstödes allt, och det berättas då om hur guldets på templet smälte och rann ner i stengrunden, så att soldaterna efteråt verkligen bröt upp sten efter sten för att komma åt det. Så ordagrann var alltså Jesu förutsägelse.

År 70 förstörs templet. En liten gerilla grupp drar sig tillbaka till Masada klippan och håller ut fram till 73. Därefter följer ett antal små uppror som kulminerar i det sista stora upproret mot romarna, lett av en man som av många uppfattades som en messiasgestalt, Bar-Kochba. Förmodligen var detta en reaktion på att kejsar Hadrianus ville göra Jerusalem till en hellenistisk stad och resa ett tempel på den heliga tempelplatsen åt guden Jupiter.

Bar-Kochbas uppror slogs dock ner av den romerska övermakten. Jerusalem byggdes därefter upp som en hednisk stad och fick namnet "Aelia Capitolina".

Efter detta förbjöds alla judar att komma in i staden. Dit räknades också de kristna, som av romarna ännu uppfattades som en judisk gren. Bara en dag på året släpptes de in i staden och då till Västra muren, för att få sörja tempellets fall. Denna lag fanns kvar fram till 638, då muslimerna intog Jerusalem och på nytt öppnade staden för judarna.

Sedan säger Jesus att Jerusalem ska förtrampas av hedningarna. Också dessa ord visar sig vara en exakt beskrivning av vad som komma skall.

Romarna, med tiden östromarna, blev kvar fram till 614.

Då intogs staden av perserna. 629 tog romarna tillbaka landet, för att förlora det till araberna 638. Bortsett från en period på ca 100 år med korsfararnas upprättande av konungadömet Jerusalem 1099, som varade fram till det att Saladin erövrar staden 1187, har landet legat under muslimsk överhet nästan fram till våra dagar.

På 1400 talet erövrar landet av mongolstammar.

1517 tar turkarna över. Och 1917 erövrar landet av de allierade i första världskrigets slutskede.

Jerusalem har alltså verkligen förtrampats av hedningar.

Men nu måste vi gå tillbaka till Jesu ord. Vad var det han sa?

”När ni ser Jerusalem omringat av härar, då skall ni veta att dess ödeläggelse är nära. Då måste de som bor i Judeen fly upp i bergen... Jerusalem skall trampas ner av hedningar tills hedningarnas tid är förbi.”

Titus härar omringade staden och intog den alltså år 70. De som bodde i Judeen skulle fly upp till bergen. Intressant är att läsa om hur de kristna då kom ihåg Jesu

förutsägelse och därför flydde över floden Jordan till staden Pella, och därför undslapp katastrofen. Men det sägs att 1.1 miljoner judar dödades och att ytterligare 97.000 togs som fångar. Det är detta Jesus ser när han gråter över Jerusalem i Luk 19: ”Det skall komma en tid då du får se dina fiender bygga vallar runt dig och omringa dig och ansätta dig från alla håll. De skall slå dig och ditt folk till marken, och de skall inte lämna sten på sten, eftersom du inte förstod att tiden var inne för Guds besök.”

Efter det sista stora upproret drevs judarna ut ur landet. Några stannade, men bara en liten rest. Den stora judiska befolkningen spreds så småningom ut över hela världen.

Någon har sagt att det är som om landet sörjer när folket är borta. Efter turkarnas styre med 400 år av vanskötsel och skövlingar bodde i slutet av 1800-talet bara 300 000 människor kvar i landet. Så långt har allt gått som Jesus sagt. Men detta är inte allt han säger. Jesus säger också: ”Jerusalem skall trampas ner av hedningar tills hedningarnas tid är förbi.”

Här finns ett viktigt litet ord, nämligen ordet ”tills”. D.v.s. det kommer inte alltid att vara så här. Judarna ska föras bort från sitt land... tills. Tills hedningarnas tid är förbi.

Och så sker då, i vår tid, detta märkvärdiga att judarna, efter andra världskriget och nazisternas utrottningsförsök får återvända till landet för att den 14 maj 1948 kunna utropa en självständig stat, efter mer än 1800 år i förskingring och hemlöshet. Fast... bara dagen efter förklarade Egypten, Transjordanien, Syrien, Libanon, Saudi-Arabien och Jemen krig för att tillintetgöra den nya nationen.

ANTISEMITISMEN

Och därmed har vi kommit in på ett av historiens mest tragiska ämnen, nämligen antisemitismen. Antisemitismen är en gammal företeelse. Redan i inledningen av 2 Mos berättas om hur Faraos vill döda alla nyfödda judiska pojkar.

Och i Esters bok beskrivs ett första försök att utplåna alla judar, Est 3:5-6: ”När Haman såg att Mor-

dokaj inte föll ner i vördnad inför honom fylldes han av vrede. Det var inte nog för honom att ta livet enbart av Mordokaj, utan när han fick reda på vilket folk denne tillhörde ville han utrota alla judar i Xerxes rike.”

Också under tiden mellan GT och NT blossar stora antisemitiska aktioner upp. Bl.a. kan man läsa om upplöpp mot den judiska befolkningen i Alexandria på 300-t f.Kr. Men låt oss nu sätta fokus på kyrkans relation till ju-

darna genom historien. Ett sådant studium leder tyvärr till många obehagliga upptäckter.

Först till problemets kärnfråga. Både från judiskt och kristet håll blev det snart viktigt att formulera sin relation till varandra. Först sågs kristendomen som en gren inom den judiska världen, som det ju redan fanns många grenar av: fariséer, sadducéer, esséer, osv. Men snart börjar även icke judar komma till tro på Jesus, och man måste ha ett apostlamöte (Apg 15) för att reda ut vad detta nu ska betyda för kyrkan.

När judarna fördrevs från Israel och därmed också de kristna upphörde snart den specifikt judiska kristenheten med sina uttryck och uppgick i den stora allmänna kyrkan. Då uppstod frågan: Hur ska vi nu se på det judiska folket, efter det att judarna som folk förskjutit Kristus?

Till att börja med hade kyrkan en ödmjuk hållning i frågan. I en predikan från det tredje århundradet kan man läsa: ”Vi måste alltså ha förbarmande med dem (judarna), tro och fasta och bedja för dem... Ty även om de hatar er, så måste vi dock kalla dem bröder, ty det står skrivet med hänsyftning på oss hos Jesaja: Kalla dem bröder, som hatar och föraktar er, emedan Herrens namn prisas”

Denna ödmjuka hållning skulle dock snart överges.

De som kom att utforma den nya hållningen är några av kyrkans mest framstående förkunnare och ledare genom historien, som Tertullianus, Augustinus, Origenes eller Johannes Chryostomos. De menade i korthet att judarnas ställning som Guds egendomsfolk var upphävd för att de förkastat Jesus som sin Messias.

Jerusalems fall sågs som ett tecken på detta. Landet hade tagits ifrån judarna och getts åt hedningarna. Judarnas historiska uppgift blev nu istället att utgöra en varning: se hur Gud handlar med ett folk som han har förkastat.

Ett sentida begrepp för denna teologi har varit "ersättningsteologi", d.v.s. kyrkan har ersatt Israels i rollen som Guds utvalda folk.

Detta blev den teologiska grunden för kyrkan att först vända sig bort från, och så småningom mot, judarna.

I takt med att katolska kyrkan blev en del av statsmakten tar man snart också lagstiftningen till hjälp för att motarbeta judarna. Det utvecklar sig ibland till rena förföljelser.

I Spanien utfärdades förordningar om tvångsdop av judar på 600-talet. I protokollet från 17:e toledanska konciliet kan man läsa om hur judarna kallas för gudshädare som dödat Jesus och som nu måste bestraffas för detta. "Dessa trolösa själva, liksom deras hustrur, deras söner och övrig avkomma skall förbannas från sina boplatser och ständigt skingras ut över Spaniens samtliga provinser, i evig trældom tjänande dem, åt vilka de skall överantvaras... Vi förordar också, att deras barn av båda könen från sitt sjunde år inte längre får vistas hos s'na föräldrar, inte heller annars upprätthålla någon förbindelse med dessa. De herrar, som mottagit dem, skall låta uppfostra dem genom mycket pålitliga kristna, så att männen gifter sig med kristna kvinnor och kvinnorna likaså med kristna män. Varken föräldrarna eller barnen skall under några som helst omständigheter beredas möjlighet att iakttaga den judiska otrons bruk eller på annat sätt framhärda i sin otro."

Den 27 november 1095 gav påven Urban II order om det första korståget. Det startade till att börja med en rad folkliga förföljelser mot Europas judar. Under det andra korståget eggades folket t.o.m. av vissa kyrkliga ledare att bekämpa judarna som den kristna trons fiender.

Ett annat exempel på katolska kyrkans förföljelse av judarna blev inkvisitionen. Egentligen hade den till syfte att döma kristna som avfallit från den rätta tron, men många av dessa var judar som under tvång låtit döpa sig, men som avslöjades av att man t.ex. inte ville äta fläsk eller genom att man tände ljus på sabbaten. I Spanien avrättades 30 000 av dessa judar mellan åren 1401-1808.

"KYRKANS SLAVAR"

Man kan inte förklara den katolska kyrkans övergrepp med att präster och teologer var offer för tidsandan. Kyrkans hållning var en frukt av teologi och ideologi. Tomas av Aquino, en av katolska kyrkans viktigaste lärare, kallar t.o.m. judarna för "kyrkans slavar" och anser att kyrkan har rätt att förfoga över deras egendom. Påven Innocentius III och det Fjärde laterankonciliet (1215) kom att få en avgörande betydelse för den kyrkliga lagstiftningen mot judarna. Konciliet vänder sig mot judarna och deras påstådda ocker. (Genom lagstiftning var judarna utestängda från vanliga hantverk och yrken i samhället, vilket tvingade dem att ägna sig

åt pengautlåning.) Judarna skulle också bära en särskild dräkt, som skilde dem från de kristna, och därmed inleddes judarnas isolering, som från slutet av 1400-talet resulterade i inrättandet av "ghetton".

Vad gäller den evangeliska kyrkan så har Luther haft mycket stor betydelse för kyrkans hållning. Till att börja med gjorde Luther stora ansträngningar för att vinna judarna för reformationen och kyrkan, men när det inte lyckades vände han sig istället emot dem. Han kunde t.ex. säga att om en jude kom till honom för att bli döpt så skulle han hänga en kvarnsten om hans hals och kasta honom i floden i Abrahams, Isaks och Jakobs namn."

Luther betraktas av judarna som en av historiens värsta antisemiter. En av Hitlers ledande män – Steicher – försvarade judeutrotningen vid Nürnberg-rättegången med citat från Luthers skrifter.

Är detta förtal. Nej, i samband med Martin Luthers 500-årsjubileum gjorde Lutherska Världsförbundet den här deklARATIONEN: "Vi lutheraner kan inte acceptera eller förlåta de våldsamma muntliga angrepp som reformatorn

gjorde på judarna... Luthers syndfulla antijudiska uttalanden och hans våldsamma angrepp på judarna måste erkännas med djup sorg. Alla tillfällen till liknande angrepp, måste undanröjas i våra kyrkor.”

Med bakgrund av allt detta kan vi kanske förstå att det finns stora problem när vi nu försöker närma oss det judiska folket. Det är lätt att förstå både besvikelser och misstänksamhet.

I sin bok ”Bygga eller rasera” skriver Shlomo Hizak: ”Det kanske kommer som en chock för somliga, men det måste sägas: Israel som nation och majoriteten av israeler, har lättare för att ta emot kärleksbevis från medlemmar av övriga religioner än från en kristen.

Det låter hårt, men är ändå sant. När du kommer till Jerusalem och bär på en fana med texten 'Jag älskar Israel' är det inte bara dig och fanan juden ser. Bakom detta ser han ett nära tvåtusenårigt arv av lidande och förföljelse. Att du säger: 'Jag är inte sådan, jag är en verklig kristen', fritar dig inte från allt det kristendomen kommit att stå för i judens ögon.

Problemet är att det finns många välmenande kristna, som på olika sätt försöker visa sin kärlek till judarna, men inte har någon biblisk förankring eller bibliskt motiv för sitt handlande, och ingen kunskap om judarnas historia eller deras tänkesätt.

Kärlek som grundar sig enbart på känslor kan hålla i sig en tid om ingen ond vind blåser. Men om kärleken tillbakavisas blir det snart uppenbart hur starka motiven är, och det är alltid lika ofattbart att se hur snabbt antisemitismens vindar kan blåsa upp.”

DEN TEOLOGISKA GRUNDEN

Efter en nedslående resa genom historien skulle jag nu vilja säga någonting om den teologiska grundfrågan. Har kyrkan ersatt Israel?

Det är inte svårt att förstå hur ersättningsteologin uppstått. Om man övertolkar språkbruket i vissa texter kan det t.o.m. tyckas som att den har stöd i NT. Dessutom tyckte ju de tidiga kristna att de såg detta bekräftat genom den historiska utvecklingen.

Utan tvekan är det så att Nya Testamentets författare frimodigt använder sig av GT i överförd andlig bemärkelse och tolkar berättelserna med tillämpning på kyrkan, det nya livet i tron på Kristus och Jesus som Messias. Inte minst gäller detta Hebreerbrevet, som skulle kunna ses som ett bibelstudiematerial över GT och hur dess löften gått i uppfyllelse i och med Jesus. Apostlarna använder alltså de uttryck som GT använder för Israel och tillämpar detta på församlingen:

1 Pet 2:4-5, 9-10: ”När ni kommer till honom, den levande stenen, ratad av människor men utvald av Gud och ärad av honom, då blir också ni till levande stenar i ett andligt husbygge. Ni blir ett heligt prästerskap och kan frambära andliga offer som Gud vill ta emot tack vare Jesus Kristus... Men ni är ett utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk som skall förkunna hans storverk.”

På samma sätt beskrivs de kristna som både judar och Abrahams barn, i andligt hänseende, Rom 2:28-29: ”Ty jude är man inte till det yttre, och omskärelsen är inte det som syns utanpå kroppen. Jude är man i sitt inre, och omskuren är den som är det i sitt hjärta, i ande och inte efter bokstaven.”

Gal 3:7: ”Ni skall alltså veta att de som tror, de är söner till Abraham.”

Det är alltså inte alls fel att den kristna församlingen gör anspråk på att vara "det andliga Israel", eller "Abrahams barn". Det är helt i enlighet med Nya Testamentets språkbruk. Men... betyder det verkligen att Gud har förkastat det gamla förbundsfolket? Eller som det står i en bok, "Palestinafrågan och den kristna opinionen", Prisma 1972: "Sammanfattningsvis kan man säga att det inte finns biblisk grund för att se judafolket i en särskild roll i framtidens historia. De skall nämligen enligt profetian omvända sig — bli kristna, populärt sagt — och ansluta sig till Jesus Kristus av eget fritt val. Där emot saknas det stöd i Bibeln för uppfattningen att staten Israel ska spela någon särskild roll i framtidens historia. Dagens Israel har inte mer med de bibliska profetierna att göra än Sverige eller Mexico. Vi underkänner alltså fullständigt den kristna prosionismen och anser den bibliskt sett vara ogrundad."

Är det alltså helt bibliskt ogrundat att Gud fortfarande har en plan för det judiska folket och för landet Israel? För att ta reda på det får vi förstås gå till källan och läsa innantill.

OM ERSÄTTNINGSTEOLIGIN INTE HAR RÄTT, VAD ÄR DÅ RÄTT?

Först vill jag komma med en brasklapp. Låt mig använda en pedagogisk bild. Tänk dig att du går in i ett bibliotek för att ta ner en bok från den översta och allra högsta raden på bokhyllan. Om du inte är noggrann skulle du kunna dra ner ett helt antal böcker, ja i värsta fall få hela bokhyllan över dig. När jag nu sträcker mig efter en enda fråga, d.v.s. "Har Gud fortfarande

de en plan med det judiska folket?, så finns där så många närliggande och intressanta frågor, som: Hur ska det gå till? Vad ska ske? Hur ska Jesus komma tillbaka... och när... o.s.v. att jag riskerar att dra ner alla dessa frågor och hamna under en enda stor hög till slut.

Alltså sträcker jag mig noga efter denna enda fråga. Alla andra får vi spara. Just nu vill jag veta detta: Har Gud gett upp med Israel?

Då beger vi oss till det som ibland har kallats för Bibelns mest försummade kapitel, nämligen till Rom 11. Jag har ägnat mycket tid inför dessa verser. Jag har läst dem, långsamt och om och om igen, för att försöka förstå dem, och för att se om det möjligen finns alternativa sätt att läsa dem på.

Nu ska vi läsa långsamt, stycke för stycke.

Vers 1-10

”Jag frågar då: kanske Gud har förskjutit sitt folk? Visst inte. Jag är ju själv israelit, ättling till Abraham och av Benjamins stam. Gud har inte förskjutit sitt folk, som han en gång har utvalt. Ni vet ju vad skriften säger i berättelsen om Elia, då han anklagar Israel inför Gud: Herre, dina profeter har de dödat och dina altaren har de rivit ner, jag är ensam kvar, och nu står de efter mitt liv. Vad får han för svar från Gud? Jag har sparat åt mig sju tusen män som inte har böjt knä inför Baals bild. På samma sätt finns det i vår tid en rest som Gud har utvalt av nåd. Men om det var av nåd var det inte för gärningars skull - då vore nåden inte nåd. Det betyder att Israel inte har uppnått vad det strävar efter, bara de utvalda har uppnått det. De andra har blivit förstockade, som det står skrivet: Gud har gett dem en ande som omtöcknar dem, gett dem ögon som inte kan se och öron som inte kan höra, ända till denna dag. Och David säger: Låt deras bord bli en fälla som fångar dem, en stötesten, ett straff för dem. Förmörka deras ögon så att de inte kan se, och böj deras ryggar för alltid.”

Kommentar: Nu stannar vi upp. Vad skriver Paulus. Först verkar han vilja gå i polemik just mot en tidig version av ersättningsteologin i den första kyrkan. Har Gud förskjutit sitt folk?, frågar han. Nej, svarar han. Jag är ju själv jude. Jag är inte förskjuten. Tänk på hur det var med Eila. Han trodde att han var ensam, men Gud hade 7000 män kvar i landet som levde i trohet mot Gud. Det fanns en trogen rest. Det finns det idag också. Den första kristna kyrkan bestod av judiska män och kvinnor, som alla tagit emot Jesus som sin Frälsare.

Men, säger Paulus i v.7, hela Israel är inte räddat än. Folket som folk har inte tagit emot Kristus.

Så här långt skulle vi alltså kunna ge ersättningsteologerna rätt. Nationen och folket har tackat nej till Jesus. De som ändå sagt sitt ja har ju ingått i kyrkan, tillsammans med andra troende från alla andra folk. Och i kyrkan är man ju varken jude eller grek, utan ett i Kristus.

Vers 11-16

”Jag frågar då: kanske snavade de för att de skulle falla? Visst inte. Men när de föll blev det till räddning för hedningarna, för att detta skulle sporra deras egen avund. Om deras fall gav världen rikedom och deras nederlag gav hedningarna rikedom, vad skall då inte deras fulla styrka ge?

Men till er hedningar vill jag säga: just som apostel för hedningarna prisar jag min tjänst. Kanske kan jag väcka mina stamfränders avund och rädda några av dem. Ty om detta att de försköts gav världen försoning, vad skall då deras upptagande ge, om inte liv för de döda? Om det första brödet är heligt är hela baket heligt. Och om roten är helig är också grenarna heliga.”

Kommentar: Vad säger Paulus nu? Snavade de för att falla?, frågar han. Men vad menar han? Han menar att det är skillnad mellan att snava och att falla. När du snubblar till kan du återfå balansen, men när du fallit är du nere. Logiken i hans resonemang är att det judiska folket snavat, inte tagit emot Guds Messias, men det betyder inte att de fallit ut ur Guds intresse eller bestämmelse.

Han fortsätter med att säga att deras fall, som var ett fall i den meningen att de inte tog emot Jesus, ju ändå ledde till att evangeliet gick vidare till oss alla. Detta blev en enorm välsignelse för världen. Om deras fall har lett till så mycket gott vad ska då inte deras fulla styrka, d.v.s. deras upprättelse betyda för världen? De har förskjutits för en tid... men de ska, enligt vers 15, upptas igen.

Det är omöjligt för mig att läsa dessa uttryck om ”deras fulla styrka” och ”deras upptagande” utan att också läsa att Gud tänker handla med folket en gång till. En gång i framtiden ska Gud uppta och ge folket deras fulla styrka, d.v.s. fullborda sina löften till Abraham genom det judiska folket. Vad som då kommer att ske kommer att bli en ännu större välsignelse för världen än vad vi hitintills sett.

Vers 16 är svår. Det första brödet översätts oftare ”förstlingskörden”. Ordet ”arché” betyder helt enkelt början. Logiken i detta är nog att om några få judar som kom till tro och bildade den första församlingen har blivit en sådan välsignelse för världen, vad ska det då inte innebära när ett helt folk kommer till tro?

Vers 17-24

”Om några av olivträdet's grenar har brutits bort och du, som är en gren av en vildoliv, har ympats in i stället och får del av saven från det äkta trädets rot, så förhäv dig inte över de andra grenarna. Om du gör det skall du veta: det är inte du som bär roten utan roten som

bär dig. Nu säger du kanske att grenarna bröts bort för att du skulle ympas in. Ja visst, de bröts bort därför att de inte trodde, men du är kvar därför att du tror. Var inte övermodig utan ta dig i akt; ty om Gud inte skonade de ursprungliga grenarna skall han inte heller skona dig. Du ser att Gud är både god och sträng: sträng mot dem som har fallit, god mot dig om du håller fast vid hans godhet; annars blir också du bortskuren. De andra blir däremot inympade, såvida de inte framhårdar i sin otro. Det står i Guds makt att ympa in dem igen. Ty om du skars ut ur den vildoliv som du av naturen hörde till och mot naturens ordning ympades in på ett odlat olivträd, hur mycket lättare kan då inte de äkta grenarna ympas in på sitt eget träd.”

Kommentar: Israel är som ett träd, skriver Paulus, och använder bilden av Israel som ett olivträd. De som inte tror på Jesus är som grenar som brutits bort från trädet. Ni är som grenar som ympats in i Guds nåd och löften, från en vildoliv. Med detta vill han säga: Var ödmjuk i er relation till det judiska folket. Förhäv er inte. Var tacksamma.

Ni är som grenar från en vildoliv, fortsätter han. Vilket får oss att undra: Vad är det för trädgårdsmästare som ympar in grenar från ett vilt träd i ett förädlat träd.

- Om Gud kunde ympas in er, som växt upp i en hednisk miljö och i en sekulariserad kultur, hur mycket lättare ska det då inte vara för Gud att ta en jude, som växt upp med Moses, profeterna och Davids psalmer och vars hela kultur och historia påminner om Gud, och ympas in honom i trädet igen?

Vers 25-32

”Bröder, för att ni inte skall förlita er på ert eget förstånd vill jag att ni skall känna till denna hemlighet. En del av israeliterna är förstockade och skall förbli det tills hedningarna i fullt antal har nått målet. [26] Men då skall hela Israel bli räddat, som det står skrivet: Från Sion skall befriaren komma och ta bort all synd från Jakob. Och detta mitt förbund med dem betyder att jag lyfter av dem deras synder.

Ser man till evangeliet är de Guds fiender, för er skull. Ser man till utkörelsen är de hans älskade, för fädernas skull. Gud tar inte tillbaka sina gåvor och sin kallelse. Ni var tidigare olydiga mot Gud men har nu fått förbarmande genom deras olydnad. Nu har de varit olydiga medan ni har fått förbarmande för att även de skall få förbarmande. Gud har gjort alla till olydnadens fångar för att kunna förbarma sig över alla.”

Kommentar: Detta kan man inte komma fram till genom sitt förstånd. Gud är större än vad man kan tänka sig. Här behövs uppenbarelse. Detta är en Guds hemlighet.

Vers 26 om hela Israel spelar mot vers 7 som handlade om den lilla grupp som redan kommit till tro. De är inte allt Gud ska göra. En dag ska det faktiskt handla om hela Israel. Hela Israel ska bli räddat.

Hur då, har man undrat, och spekulerat i om Gud ska ha en andra frälsningsväg för det judiska folket. Men det precis så man inte ska tolka Bibeln. Man ska låta de tydliga bibelställena kasta ljus över de svårare. Jesus har sagt: - Jag är vägen, sanningen och livet. Ingen kommer till fadern utan genom mig.

Hela Israel ska bli frälst. Hur då? Jo, genom att befriaren kommer, säger Paulus. D.v.s. Jesus har ett möte stämt med Israel i framtiden. Detta visste lärjungarna när de frågade, Apg1:6: "Herre, är tiden nu inne då du skall återupprätta Israel som kungarike?"

Man kan höra en och annan predikant raljera över lärjungarnas fråga, som att de inte förstod bättre. Men jag tror att lärjungarna förstod. De hade just varit tillsammans med den uppståndne Jesus i 40 dagar och hört honom undervisa om Guds rike. Jesus förnekar inte heller att han tänker göra detta. Han svarar, Apg 1:7: "Det är inte er sak att veta vilka tider och stunder Fadern i sin makt har fastställt.”

Jag tycker att samtalet verkar utvecklas ungefär så här:

- Jesus, ska du upprätta din tanke med Israel nu?
- Nej, inte än.

När blir det då? Vers 25 svarar: - När hedningarnas tid är förbi. De orden påminner oss om någonting vi läst redan tidigare, nämligen orden från Luk 21: ”Jerusalem skall trampas ner av hedningar tills hedningarnas tid är förbi.” Jag tror att detta handlar om missionsbefallningen, där Jesus befäller oss att ta evangeliet till hela världen och till alla folk. Den dag detta är slutfört, d.v.s. då alla folk fått möjlighet att ta ställning till evangeliet, är uppdraget slutfört. Då ska Gud hämta hem sin församling och skriva slutkapitlet i sin bok om världens historia.

Här kan man alltså verkligen tala om Israel som ett tidstecken. Jesus hade sagt att det judiska folket skulle fördrivas ut över hela världen, ”tills”... någonting. Tills hedningarnas tid gick mot sitt slut.

Av alla tidstecken är detta det viktigaste.

När Paulus skrivit detta går han från föreläsning till tillbedjan.

Vers 33-36

”Vilket djup av rikedom, vishet och kunskap hos Gud! Aldrig kan någon utforska hans beslut eller spåra hans vägar. Vem kan känna Herrens tankar, vem kan vara hans rådgivare? Vem har skänkt honom något som han måste återgälda? Ty av honom och genom honom och till honom är allting. Hans är härligheten i evighet, amen.”

Jag har läst detta kapitel så noggrant jag kunnat. Men jag kan inte läsa det på annat sätt. Det här är i korthet vad Paulus vill säga: Gud har inte förskjutit det judiska folket. I dag finns det några få som tror på Kristus, och redan det blev till en enorm välsignelse för världen. Men en dag ska Gud upprätta hela folket, och det kommer att bli till en större välsignelse för hela världen än vad vi kan tänka oss.

KONSEKVENSER

Låt oss nu avsluta detta med att fundera kort över vilka konsekvenser dessa upptäckter borde få för oss.

Först: Vi ska inte bli judar

Då och då växer kristna rörelser fram i kölvattnet av diverse märkliga betoningar av detta ämne och hävdar att vi borde fira judiska högtider och följa judiska matregler osv. Den saken är redan avklarad. Det gjordes redan i Apg 15, där det slogs fast att det räckte om den hednakristna församlingen bara respekterade vissa grundläggande regler som förbudet mot otukt osv.

Vi ska inte försvara alla Israels politiska beslut

Så klart kan det heller inte vara min uppgift som kristen att försvara övergrepp som möjligen sker i staten Israels namn. Staten Israel är en sekulär stat som styrs av politiska beslut. Om det är sant att oskyldiga människor lider p.g.a. politiska beslut tagna i Israels parlament är det inte kyrkans uppgift att försvara det.

Inte heller kan mitt stöd för det judiska folket vara ett nej till det palestinska folket. Jag behöver förstås också påminna mig om att jag även har syskon i kristna församlingar på västbanken.

Men vi ska vara noga med sanningen

När detta är sagt ska det sägas att den spegling av Israel-Palestinakonflikten vi ser i media ofta förmedlar en bild som är djupt orättvis och förenklad. Jag uppmuntrar dig som kristen att vara en sanningssökare också på detta område. Ställ kritiska frågor. Idag finns det också många informationsbaser och sidor på Internet att tillgå.

Och vi ska be för och välsigna Israel

1 Mos 12:3, "...jag skall välsigna dem som välsignar dig, och den som förbannar dig skall jag förbanna, och i dig skall alla släkter på jorden bli välsignade.", sa Gud till Abram. Alltså ges det också till mig en kallelse i dessa ord. Kallelsen att be för och välsigna Israel. Ps 122:6, säger: "Be om välgång för Jerusalem! Må de som älskar dig leva i trygghet."

Med tanke på vår svåra historiska relation till det judiska folket får man nog också utgå från att denna välsignelse inte bara kan bestå av ord, utan också måste bli handling.

Be särskilt för de kristna församlingar som idag växer fram i Israel

I en tidningsartikel med rubriken ”Kristendom på frammarsch”, skriver Carl-Erik Sahlberg, domkyrkokomminister och docent i kyrkohistoria, efter att ha beskrivit vad som hänt i stora delar av världen i termer av kyrkotillväxt: ”Ett annat exempel är den judiska världen. I dag händer något nytt där. Så kallade messianska församlingar växer upp inne i Israel och ute i världen. Ett närmast chockerande faktum är då, att det antal judar som blivit kristna från Jesu uppståndelse (år 33?) till år 1948 (då staten Israel bildades) är färre till antalet än de judar, som blivit Messiastroende från 1948 till i dag!

Räta på er

En sista slutsats vi borde dra av detta studium får vi hjälp med av Herren själv i Luk 21:28: ”När allt detta börjar, så räta på er och lyft era huvuden, ty er befrielse närmar sig.”